

Lund Anders, lärare och predikant

Den åttonde september 1877 föddes en pojke vid namn Anders på Sollerön. Föräldrar var Svarf Olof Olsson från Utanmyra och Skinnar Karin Andersdotter från Häradsarvet. Stugan som Anders föddes i var byggd av hans farfar och står ännu kvar på hemgården = Lundgard i Utanmyra. Svarf Olof och Skinnar Kari försörjde sig genom småbruk som var vanligt på den tiden. Man hade en häst, 3-4 kor, 1 gris och några får. Förutom Anders fick de tre döttrar: Anna, Karin och Margit. Anders var äldst.

Anders var mycket läsbegåvad och vid arton års ålder började han vid Landstingsseminariet i Falun. Det var inte så lätt alla gånger att studera så långt från hemorten. Vintertid gick han över isen till Fu för att fortsätta med tåg till Falun. Ibland bodde han inackorderad hos en dam i närheten av lasarettet. Ibland, bl.a. vid en fyradagarstenta övernattade han i en skogsarbetarkoja utanför Falun. Under tiden på seminariet hade han en klasskamrat från Siljansnäs som var religiös och som kanske påverkade Anders att söka sig till kristendomen.

Medan han studerade på Landstingsseminariet träffade han en flicka, Matilda Leonardsson från Norrbärke församling som blev honom mycket kär och hon blev så småningom hans första hustru.

Efter studier vid seminariet i Falun var Anders klar att återvända till Sollerön som utexaminerad lärare. Det var alltså 1896 som 19-åring han fick sitt första vikariat. Det var i den s.k. östra skolan, som då låg inne på gården innanför där skolans matsal ligger i dag. Anders blev lärare i som det då

hette "mellanskolan". Det var för elever i klass tre. Fästmön Matilda fick vikariat i Rättvik och Siljansnäs.

Svarf Anders Olsson bytte så småningom namn till Anders Lundén, för det fanns en till person på Sollerön som hette likadant och posten förväxlades ofta och kom ibland fel person tillhanda.

När Anders Lundén var tjugofyra år började han hösten 1901 på missionsskolan i Stockholm för att utbilda sig till pastor. Den utbildningen var treårig men eftersom Anders tidigare gått på lärarseminarium behövde han bara gå två år för att kunna verka som pastor.

Anders Lundén

1903 gifte sig Anders med sin fästmö Matilda och deras första gemensamma bostad blev i Lännäs som ligger i Närke. Han verkade då som pastor där och på Vinön som ligger i Hjälmaren. Lännäs missionsförsamling höll också bröllopsfest för det unga brudparet. Matilda var klädd i en vit yllemuslinsklänning och på huvudet hade hon ett blomsterarrangemang. Anders hade liljekonvaljer i kavajuppslaget. Under tiden i Lännäs föddes dottern Ester år 1904. Hon lever än och bor i Stockholm men vistas ofta på fädernegården i Utanmyra. Ungefär samtidigt som dottern föddes dog Anders farmor. Farmodern hyllade han bl.a. genom en dikt som senare kom att ingå i en diktsamling som utgavs 1912 på Engelbrekts Tidnings och Boktryckarförlag i Falun.

Efter några år i Lännäs kallades Anders Lundén hem av missionsförsamlingen på Sollerön. På ön hade en kraftig väckelse gått fram och man hade bildat "Sollerö fria missionsförening", som med gemensamma krafter t.o.m. hade byggt och invigt ett eget bönhus vid juletid år 1900. Anders Lundén fick nu på hemorten verka både som lärare och predikant. Han var också sekreterare och församlingsföreståndare i den nystartade missionsföreningen. Samtidigt måste han också hjälpa till med jordbrukssysslorna hemma på gården.

Tyvärr blev hans unga hustru sjuk. Hon drabbades av nervproblem och på den tiden fanns inte mycket hjälp att få på hemorten i sådana fall, utan hon hamnade på sjukhus 1908.

1910 fick Anders Lundén en tjänst som pastor i Vansbro. Han och lilla dottern Ester bodde då i övervåningen i Vansbro bönhus. Fastern Karin hjälpte dem så gott hon kunde eftersom Anders fru och Esters mor Matilda fortfarande var kvar på sjukhuset. Den lilla familjen vistades ofta hemma på ön och var också mantalsskrivna där. Färdsättet när man skulle hem var med tåg från Vansbro med avstigning vid hållplatsen i Vika.

Hustruns sjukdom fortsatte att sätta sin prägel på familjen och så småningom drabbades hon också av TBC och avled därefter på ett sjukhus i Kristinehamn år 1911.

Anders hade alltså blivit änkeman vid 34 års ålder och med en liten dotter att försörja. Det var ett hårt slag för honom att mista sin kära som han mött i ungdomens år vid lärarseminariet i Falun. I hans diktsamling finns också en dikt som visar hans innerliga kärlek till Matilda och den sorg och smärta som hennes död förorsakade honom.

MIN BLOMMA

I glada ungdomsåren en blomma jag fick se,
som doftade så skönt vid vägen,
och vänare än andra mig syntes blomman le,
och aldrig förr jag funnit en blomma så sig te.
Jag stod där, konstig och förlägen.
Och mer och mer den blomman mitt öga till sig drog,
och om mig unnats hela dagen
av hennes anblick njuta, så var det dock ej nog,
ty efter hand den blomman mitt unga hjärta tog. -
I ljuva bojor blev jag slagen.
Att denna blomma äga det blev nu mitt begär -
jag såg däri en ljuvlig lycka. -
Omsider fick jag pröva, hur skönt det ändock är
att ha en sådan blomma, som man har hjärtligt kär,
och henne till sitt hjärta trycka.
Och sen sin doft hon spridde, planterad i mitt hus,
och då var där så skönt och soligt.
Hon var näst Gud min lycka, min skatt, min levnads ljus
och ljuvt i hennes närhet var själva stormens brus,
och livet var så hjärtans roligt.
När jag den blomman ägde, då trivdes jag så gott,
och glatt och lätt var då mitt sinne,
och om det bästa nöjen till buds mig hade stått,
och om det bästa sällskap jag ute hade fått,
jag blev dock helst hos blomman inne.
O, ljuva väna blomma ifrån min ungdoms vår,
som med behag så livet fyllde!
Till flydda dagar gärna jag än i minnet går
och skådar dig i anden, där leende du står
som förr, när du mitt liv förgyllde.

II.

Se, det mörknar! - Töcken draga
hotande på himlen opp!
Solens ljuva sken förtaga
de uti sitt hemska lopp. -
Bakom dem går solen ner. -
Mörkret tjocknar mer och mer.
Stormar dåna! - Hemskt de draga
vinande om stugans knut
och - ur själva hemmet jaga
lyckans ljuva värme ut. -
Där blir kusligt, mörkt och kallt,
och så vemodsfullt blir allt.
Så, när äntligen dagen grydde,
stod min blomma sjuk och blek;
från dess blomkalk doften flydde,
mer och mer blev stängeln vek.
Snart jag stod, till tårar rörd,
och min blomma såg förstörd.
O, hur tomt sig tedde livet,
huru dystert, huru kallt,
och hur tomt mitt hem var blivet,
och hur svårt sig tedde allt,
medan i min sorg jag såg,
hur min blomma härjad låg!

III.

Nu är min blomma borta
och finnes icke mer.
I jord hon myllas ner,
och lyckans tid, den korta,
som dunkel dröm sig ter.
Men dubbelt tom är världen
alltsen min blomma dog.
Sen hon ej mera log,

så blev mig levnadsfärden
lik enslig gång i skog.
I dessa vemodstoner
sig blandar dock ett ljud -
ett skönt och ljuvligt bud
Från högre regioner:
“Det finnes tröst hos Gud!”

IV.

Snart åter kommer våren -
en evig vår så ljus!
Då läkas hjärtetsåren
och torkas sorgetåren,
och upp ur jordens grus
min blomma åter blickar
och vänligt mot mig nickar
vid änglasångers brus.
Och aldrig förr så fager
min blomma strålat har,
som när i himmelsk dager
hon doftar som en lager
och ler mot solen klar,
då denna våren randas,
som himmelsk vårluft andas
och evigt dröjer kvar.

När hustrun dog flyttade Anders Lundén tillbaka till Sollerön där han vikarierade för lärarinnan Britta Andersson vid östra skolan. Han undervisade då elever i 1:a och 2:a klass. Så småningom fick han överta denna tjänst och var sedan ordinarie lärare vid östra skolan till våren 1925.

Under denna tid hade Anders Lundén träffat den flicka som kom att bli hans andra hustru. Hon hette Dunder Anna Mårtensson och kom från Nissgården i Gruddbo. Nissgården är belägen mitt emot där Trapp Lars hade sin affär. I den gården bor idag “Niss-Elsa” Norin. Dunder Anna var född 1878 och hennes föräldrar var Dunder Mårten Mårtensson och Margit Nilsson. Förutom Anna fick de sonen Anders (Elsa Norins far) och dottern Karin som gifte sig med Markus Per Göransson i Bodarna.

Anders Lundén med sin första skolklass

Anders Lundén och Dunder Anna gifte sig 1918. De fick 1919 en dotter, som döptes till Margit, och hon lever kvar på gården i Utanmyra där Anders föddes.

Resten av sin levnad fortsatte Anders Lundén sitt arbete som lärare på ön men från och med hösten 1925 hade han en ordinarie tjänst i skolan i Utanmyra. Han kombinerade hela tiden läraryrket med att hjälpa sin far och mor med jordbruket på gården. Däri ingick att varje år i maj månad "buffra" till fäboden i Gesunda. Där var man kvar tills potatisen togs upp. Så ibland hade Anders en mycket lång och besvärlig väg att cykla eller gå för att komma till sitt arbete i Utanmyra skola. Fäbodgården i Gesunda finns bevarad i ursprungligt skick än i dag. Det var Anders Lundéns farmors far som byggde den en gång i tiden och på muren ovanför spisen finns året 1830 inristat.

Anders döttrar Ester och Margit har många minnen bevarade från livet på gårdarna i Gesunda och Utanmyra tillsammans med farmor och farfar. Bl.a. minns Ester hur god grannsämjan var och att man hjälptes åt med de många sysslor som hörde till ett småbruk förr. T.ex. när det var dags för tunnbrödsbak och man ville ha hjälp med att "flåsa päron" = skala potatis till tunnbrödsdegen, så hängde man ut en "vejt-klåjt" = vit trasa vid knuten till Masés-gard. Då visste grannarna att om de gick och hjälpte till med potatisskalningen så fick de som tack "je flas-kaku" = färsk tunnbröds-kaka vid bakningen nästa dag.

Anders och Anna Lundén med dotter Margit, farmor, farfaroch faster framför stugan i Gesunda.

Anders Lundén blev bara 61 år. Han dog i december 1938 efter en operation för magcancer på Mora Lasarett. Han hade känt av sin sjukdom under en tid men dottern Margit minns hur han kämpade för att orka hjälpa till med höbärgningen även under den sista sommaren han levde. Hustrun Anna överlevde honom i arton år och dog 1956. Anna och Anders Lundén ligger begravda i familjegraven på Sollerö Kyrkogård. Det är på den gamla delen av kyrkogården, åt öster alldeles innanför den vackra handhuggna muren. Graven är utmärkt med en gravsten med text av upphöjda bokstäver: Lundéns familjegrav.

Diktsamlingen som ovan refererade dikt är hämtad ur heter: "Ur livet och naturen" och gavs ut 1912 till ett pris av 30 öre. 1913 kom ett nytt häfte författat av Anders Lundén med titeln: "Säger oss naturen något om Gud"? Detta häfte handlar om det underverk som naturen är och ändå kan det finnas människor som tvivlar på att det finns en skapare, eller med Anders egna ord: "Var och en som VILL se, MÅSTE väl ändå se, att det är urbota dåraktigt att tänka sig en skapelse utan en skapare". Priset på denna utgåva var 15 öre. Det sista häftet som Anders Lundén skrev var en skrift med religiösa betraktelser. Detta kom ut 1931 och nu var priset 40 öre. I förordet här rekommenderar Anders att man samtidigt som man läser häftet har bibeln till hands och slår upp och läser de ställen som han hänvisar till.

Häftets titel är: "Ingen åtskillnad mellan oss och dem".

Det är mellan femtio och åttio år sedan Anders Lundéns skrifter gavs ut, med tankar som var aktuella då och är det än i dag. Undertecknad hoppas att med denna artikel ha väckt din nyfikenhet på att få veta mer om de tankar Anders Lundén hade för så länge sedan.

LYCKA TILL I DITT SÖKANDE!

Ulla Göransson

Anna Lundén född Mårtensson

Foto: Berta Hallgren